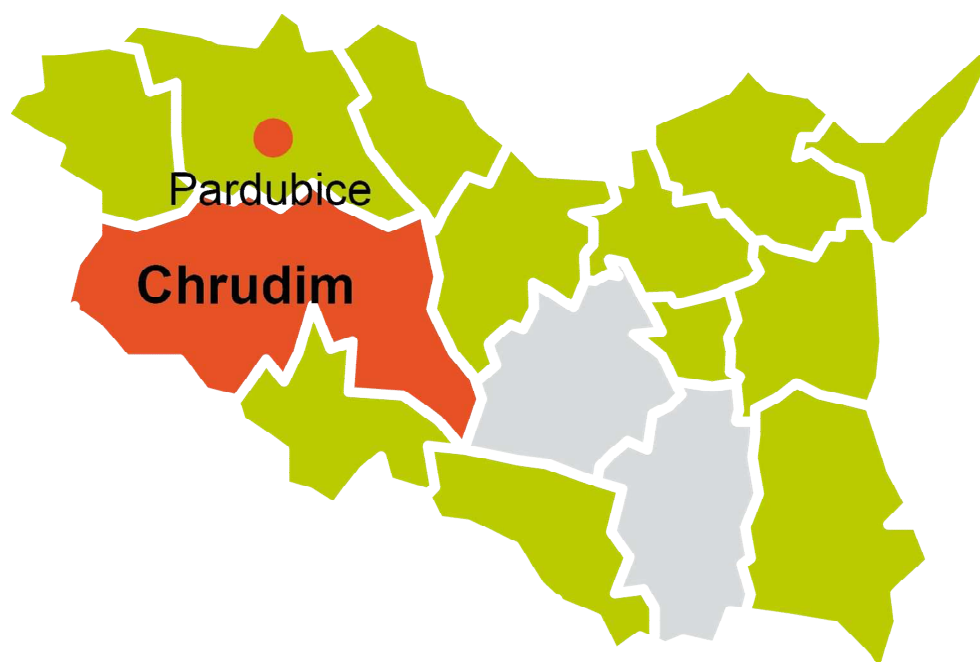

**Zpráva z mapování potřeb aktérů sítě služeb
pro ohrožené děti a jejich rodiny v ORP Chrudim
za období 2016 – 2017**

Základní verze

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PRÁVO NA DĚTSTVÍ

Úvodní slovo síťáře

Vážené dámy a pánové, vážení aktéři sítě služeb pro ohrožené děti,

dovoluji si vám představit zprávu, ve které souhrnně popisují výstupy z lokálního mapování v oblasti služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v obci s rozšířenou působností Chrudim (ORP Chrudim).

Je to již přibližně jeden a půl roku, co pracuji jako lokální síťář projektu MPSV¹ v lokalitě – setkávám se s vámi, aktéry sítě služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny (dále jen „sítě“). V tomto materiálu bych vám rád krátce popsal situaci v síti služeb na Chrudimsku a představil potřeby sítě, o kterých se zmiňují místní aktéři. Právě o tyto potřeby se opírám ve své další síťářské práci. Pokud se chcete o tom, jak vypadá místní síť aktérů, potřeby a některé klíčové otázky rozvoje místní sítě, jakožto i role a činnosti síťáře v ORP Chrudim, dozvědět více, doporučuji vám seznámit se rozšířenou verzí této zprávy.

K čemu materiál slouží?

Tento materiál slouží k základní orientaci v místní síti služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny, a to zejména v oblasti výzev pro její další rozvoj.

Komu je určen?

Je určen všem aktérům místní sítě, kteří se zajímají o téma ochrany práv dětí v našem regionu.

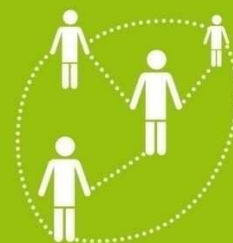
Pokud máte podněty k výstupům z mapování či jiné dotazy, neváhejte se na mě obrátit.

Děkuji za spolupráci.

Mgr. Jaroslav Marek
Lokální síťář ORP Chrudim
Projekt Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí
mob.: 774 50 62 74
e-mail: jaroslav.marek@mpsv.cz
www.mpsv.cz
www.pravonadetstvi.cz

Kdo je lokální síťář?

Lokální síťář je nezávislým aktérem sítě pomoci ohroženým dětem a jejich rodinám. Jeho cílem je udržitelně propojit aktéry sítě, aby navzájem znali své možnosti a potřeby a mohli efektivně spolupracovat při řešení situací ohrožených dětí a rodin. Ve svém konání vychází z principů deinstitucionalizace a ze zmapovaných potřeb aktérů a jejich klientů směrem k fungování sítě jako celku. Vytváří prostor pro jejich spolupráci napříč rezorty.

¹ Projekt „Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany dětí“ je realizován ve 12 krajích ČR v období od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2019.

Stručný popis a specifika oblasti

Obec s rozšířenou působností (ORP) Chrudim se rozkládá na západě Pardubického kraje, přičemž její západní část sousedí s krajem Středočeským (ORP Čáslav) a Krajem Vysočina (ORP Havlíčkův Brod a ORP Chotěboř). Do působnosti ORP Chrudim spadá **86 obcí, z toho je 12 měst, z nichž je 6 obcí druhého stupně** – obcí s pověřeným obecním úřadem (POU), a to:

• Heřmanův Městec,	• Chrudim,	• Chrast,
• Třemošnice,	• Nasavrky,	• Skuteč.

Jejich správní obvody (SO) dělí ORP na šest částí. Rozloha ORP je 746 km² a k 31.12.2015 zde bylo trvale hlášeno 82 817 obyvatel, z toho 12 628 dětí do 14 let. **Počet dětí celkem (0 - 18 let) se dá tedy odhadnout na cca 16000 obyvatel.**

ORP Chrudim se rozkládá na více jak 75% rozlohy bývalého okresu Chrudim a žije zde téměř 80% jeho obyvatel. Co do rozlohy se jedná o **největší z 15ti ORP Pardubického kraje** a celorepublikově se co do rozlohy i počtu obyvatel nachází v první pětadvacítku z 205 obcí s rozšířenou působností (obcí třetího stupně).

Ve správním obvodu (SO) ORP Chrudim působí **17 dobrovolných svazků obcí** (některé obce figurují ve více svazcích). Jejich předmět činnosti se v některých případech může krýt s námi sledovanou problematikou. Některé obce se dále sdružují do tzv. místních akčních skupin (MAS), a to společně s jednotlivci, neziskovými organizacemi či podnikatelskými subjekty za účelem spolupráce na rozvoji venkova, zemědělství a získávání finanční podpory z EU a z národních programů pro svůj region. Na území ORP Chrudim působí **pět místních akčních skupin**: MAS Železnohorský region, MAS Chrudimsko, MAS Skutečsko, Košumbersko a Chrasteco, okrajově MAS Litomyšlsko a jedna z obcí se sdružuje v MAS Hlinecko.

Míra dostupnosti služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v ORP Chrudim

Za poslední čtvrtstoletí doznal největší změny v místní síti sociální segment. Vytvořila se zde rozsáhlá síť poradenských, preventivních a pečovatelských služeb. Její aktéři sídlí především v obci Chrudim, bývalém okresním městě na severu území ORP. Nachází se zde i okresní soud, okresní státní zastupitelství, okresní správa sociálního zabezpečení, územní odbor Policie ČR, orgán sociálně-právní ochrany dětí, probační a mediační služba ČR či Dětské a novorozenecké oddělení v Chrudimské nemocnici. Pouze 10km severně odsud se navíc rozkládá krajské město Pardubice, kde mají sídlo a působí další podpůrné služby, z nichž některé svou činnost rozvíjejí i na území ORP Chrudim. V tomto správním obvodu působí mj. také 92 právnických osob na poli vzdělávání zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení (MŠ, ZŠ, MŠ a ZŠ, SŠ, GYM, DDŠ, ZUŠ, DDM ad.) a kolem 30 zdravotnických ordinací (nemocnic, léčeben, ústavů a pracovišť) soustředujících se na práci s dětmi a mládeží. **Pro zdejší síť aktérů je tedy typické, že se její zdroje (služby, specialisté, úřady) koncentrují zejména v severní části ORP. Pročež jsou co do dostupnosti zdrojů nejvíce znevýhodněnými místy obce z SO POU Třemošnice a odlehlé části SO POU Nasavrky a SO POU Skuteč. Podobně jsou na tom i obyvatelé samostatného ORP Hlinsko, kteří taktéž využívají spádových služeb v Chrudimi. Vhodným opatřením může být lokální komunitní plánování rozvoje služeb ve správních obvodech jednotlivých obcí druhého stupně v kombinaci s využíváním potřebných zdrojů v dostupnějších či stejně dostupných městech za hranicemi ORP.**

Tvořivost a odhodlání mnoha jednotlivců podpořené vstřícným přístupem představitelů obcí stály za vznikem řady veřejně prospěšných aktivit, které se zde od 90. let mohly začít odehrávat. Především pak v poslední dekádě, kdy se začalo častěji hovořit o tom, jak má vypadat kvalita služeb, se dostává

do popředí téma mezioborové spolupráce. V roce 2008 vzniká pracovní skupina Case managementu, kde důležití aktéři sociálně-právní ochrany dětí řízené prošlapávali cestu případové spolupráce, která by nyní – od novelizace zákona o sociálně-právní ochraně dětí (2013) – měla být samozřejmostí. Zde je výčet příkladů aktuální interdisciplinární spolupráce.

Společné postupy ve prospěch ohrožených školních dětí v ORP Chrudim

Při MěÚ Chrudim již třetím rokem působí také pracovní skupina, zabývající se sociální problematikou na základních školách, do níž je vedle zástupců MěÚ (odbor sociálních věcí, odbor školství, kultury, sportu a památkové péče) zapojeno 5 ředitelek a ředitelů základních škol z ORP, PPP Chrudim a SVP Archa. Jedním z dosavadních výstupů spolupráce skupiny bylo vytvoření *Metodiky spolupráce škol a OSPOD* a její prezentace zástupcům základních škol z ORP Chrudim.

Plán rozvoje vzdělávání v ORP Chrudim

Místní akční skupiny MAS Železnohorský region, MAS Chrudimsko a MAS Skutečsko, Košumbersko, Chrastecsko stojí za Místním akčním plánem rozvoje vzdělávání (MAP) v ORP Chrudim, na jehož tvorbě se podílí „aktivní místní partneři, kteří působí v oblasti předškolního, základního a mimoškolního vzdělávání dětí do 15 let“ a další lidé z řad široké odborné veřejnosti.

Společně pro začlenění ohrožených předškolních dětí ve městě Chrudim

Při Předškolním klubu Amálka (Amalthea z.s.) se již několik let – a nyní v rámci projektu *Společně do školky!* (2017-2019) - schází pracovní skupina organizací pracujících s dětmi předškolního věku. Té se kromě zástupců klubu Amálka účastní i zástupce Předškolky (Šance pro Tebe z.s.), zástupkyně pěti chrudimských obecních MŠ, PPP Chrudim a MěÚ Chrudim (odbor školství, kultury sportu a památkové péče, odbor sociálních věcí).

Svépomocná podpůrná skupina psychohygieny

Ke strukturované formě skupinové supervize (v tzv. bálintovské skupině) se v sídle organizace Rytmus Východní Čechy zhruba 1x za 2 měsíce již léta schází pracovníci různých sociálních služeb napříč cílovými skupinami. Skupina je dále otevřená dalším zájemcům.

Pro bezpečné a smysluplné prožití letních prázdnin

Města Hlinsko a Chrudim se ve spolupráci se všemi složkami Integrovaného záchranného systému Pardubického kraje (IZS) a dalšími aktéry každoročně střídají v pořádání preventivně výchovné akce s názvem Bezpečné prázdniny. Ta se koná před začátkem letních prázdnin a navštěvují ji převážně děti z mateřských a základních škol. Ty se zde skrze různé ukázky mohou seznámit s činnostmi složek IZS, rozvíjet své dovednosti při řadě herních aktivit či se zdokonalit v poskytování první pomoci.

Pro snadnější pracovní uplatnění lidí se zdravotním handicapem

Prosečský sociální podnik Ergotep, družstvo invalidů uzavřel na jaře roku 2017 s košumberskou Hamzovou léčebnou *Deklaraci vzájemné spolupráce*. Témata spolupráce navržená v deklaraci zahrnují vzdělávání a poradenství v oblasti přístupu pacientů na chráněný trh práce, organizaci společných procesů praktické přípravy k práci přímo v prostředí sociálního podniku včetně podpory formou tranzitního programu při sjednávání pracovního poměru v místě bydliště pacientů a vznik výzkumného týmu pro vývoj modelu ergodiagnostiky a měření zbytkového pracovního potenciálu.

Jednotná síť pro podporu řešení rodičovských sporů v rámci opatrovnického řízení

Předsedkyně Okresního soudu v Chrudimi ve spolupráci s Odborem sociálních věcí, školství a zdravotnictví Hlinsko, Odborem sociálních věcí v Chrudimi, Odborem sociálních věcí a zdravotnictví Vysoké Mýto, Poradnou pro rodinu Pardubického kraje, lokálním síťárem MPSV a dalšími partnery z řad poradenských služeb usiluje o zavedení interdisciplinární spolupráce při řešení rozvodových a jiných situací s důrazem na jednotný postup směřující obě strany sporu k převzetí společné rodičovské odpovědnosti a uzavření dohody o úpravě poměrů k nezletilému dítěti (tzv. cochemská praxe).

Účinná koordinace případové práce s dětmi a rodinami a sdílení informací mezi aktéry

Město Chrudim začalo na podzim realizovat projekt s názvem *Efektivní řízení sítě služeb pro ohrožené děti v ORP Chrudim (2017-2019)*, který se zaměří na koordinaci postupů a sdílení informací v případové práci s dětmi a jejich rodinami. Součástí projektu je i návrh a pilotáž interaktivní databáze pro sdílení informací v oblasti ohrožených dětí a rodin v rámci spolupráce aktérů na území ORP Chrudim.

Hledání shody ve specifických tématech spolupráce na podporu ohrožených rodin

Chrudimská Šance pro Tebe v rámci aktuálního projektu *Komplexní podpora ohrožených rodin v lokalitách Chrudim, Prachovice, Hrochův Týnec a Chrast* pořádá kulaté stoly pro odbornou veřejnost. Tato tematická setkání, kde mají účastníci hledat společná východiska pro práci s klienty mají přispět ke zvýšení efektivity koordinované spolupráce.

Při vzniku nových služeb a rozvoji stávajících je žádanou praxí – za účelem efektivního hospodaření s veřejnými prostředky - prokázání jejich potřebnosti a získání kladného stanoviska obce. Vhodné je, pokud je věc řešena se stávajícími aktéry v rámci tzv. komunitního plánování sociálních služeb (KPSS) nebo obdobné platformy. Společné plánování rozvojových aktivit se však jeví potřebné nejen z důvodů finanční efektivity, ale i kvůli účinnému využití potenciálu a zdrojů v síti.

Komunitní plánování rozvoje sítě služeb v ORP Chrudim

KPSS se v ORP Chrudim zatím dlouhodobě věnuje pouze město Chrudim. To má aktuálně zpracován *Komunitní plán rozvoje sociálních služeb na období 2016 - 2018* se samostatnou oblastí Péče o rodinu, děti a mládež. Ten koresponduje s dalším strategickým dokumentem města, a to *Strategickým plánem udržitelného rozvoje města Chrudimi 2015 – 2030*. **Ustavení KPSS v celém ORP do konce roku 2020 si jako jeden ze strategických cílů vytkli ve svém Akčním plánu rozvoje území SO ORP Chrudim pro období 2016 - 2017 zástupci obcí správního obvodu ORP Chrudim. Mělo by se tak stát skrze jednotlivé rozvojové plány obcí s počtem obyvatel větším než 2000.** Tyto obce – jedná se v podstatě o šest obcí s pověřeným obecním úřadem, Slatiňany, Luži a Proseč - by měly do plánování služeb začlenit i menší obce ze svého okolí, a takto pojmout do KPSS celé ORP. **Jako podklad pro tyto lokální KPSS by bylo vhodné zpracovat přehled aktérů působících ve správních obvodech těchto měst.** Pro zjednodušení procesu plánování služeb si představitelé obcí SO ORP Chrudim dále odsouhlasili záměr do konce roku 2018 zřídit informační systém sociálních služeb v ORP. Ten by měl sloužit zejména zástupcům obcí pro plánování rozvoje služeb (a zároveň zvyšovat povědomí stávajících a potenciálních uživatelů služeb). Ve svém regionu o „střednědobé plánování sociálních služeb“ nyní se svými partnery usiluje MAS Skutečsko, Košumbersko a Chrastecsko. Dříve prostřednictvím setkávání sociální a zdravotní komise a aktuálně za pomoci odborného týmu a Partnerské platformy (PAPLA) při projektu *Plánování sociálních služeb na území MAS*.

Proces mapování potřeb a jeho výstupy k datu 30. 06. 2017

Svou činnost lokálního síťáře jsem započal v srpnu 2016, nejprve studiem dostupných strategických materiálů souvisejících s tematikou ochrany práv dětí v ORP Chrudim, resp. Pardubickém kraji, a základní orientací v síti studiem činností jednotlivých aktérů. Vlastnímu mapování potřeb – setkávání se s aktéry a rozhovorům s nimi – jsem se věnoval od září 2016. Od té doby jsem podnikl k výše uvedenému datu 115 jednání s aktéry z různých resortů a 15krát jsem se zúčastnil kolektivních jednání a činnosti řady pracovních skupin.

Vzdělávání (26/38/28%)*	Sociální oblast (61/124/80%)	Obce(15/19)
Zdraví (6/6/27%)	• OSPOD (33/63)	Regionální rozvoj (3/7)
Bezpečnost (3/5/30%)	• Úřad práce (4/6)	Pracovní skupiny/komise/KPSS
Justice (1/1/33%)	• Služby (24/55)	(15/cca 180)

**Resort / počet jednání / počet účastníků jednání /odhadovaný počet zmapovaných aktérů z celku*

Předmětem mapování potřeb byla skutečnost, jak jednotliví aktéři vnímají fungování místní sítě pro ohrožené děti a jejich rodiny. **Jaké vnímají v této síti limity** - a to ať již z důvodu nedostatečného přístupu k službám, tak i kvůli špatně nastaveným a chybějícím mechanismům při ochraně práv dětí či nedobré zkušenosti s komunikací s konkrétním aktérem. Přitom tato fáze síťáře posloužila k hlubšímu zmapování sítě jako takové.

Zaznamenané konkrétní potřeby, kterých jsem od aktérů shromáždil cca 200, jsem rozdělil do následujících 4 oblastí a interpretoval do dílčích témat popsanych v rámečcích níže.

A. Dostupná odborná pomoc

B. Společný a koordinovaný rozvoj sítě pro ohrožené děti, mládež a jejich rodiny

C. Efektivní případová práce

D. Využití potenciálu škol pro ochranu práv dětí

A. Dostupná odborná pomoc

- A1. Ztotožnění se aktérů s místní podpůrnou sítí pro ohrožené děti a jejich rodiny
- A2. Schopnost aktérů volit odpovídající odbornou pomoc
- A3. Dostupnost odborné pomoci ve vzdálenějších místech ORP
- A4. Dostupnost a efektivní využívání odborné pomoci v oblasti duševního zdraví a rodinného poradenství

B. Společný a koordinovaný rozvoj sítě pro ohrožené děti, mládež a jejich rodiny

- B1. Komunitní plánování jako funkční platforma pro rozvoj sítě služeb a postupů spolupráce
- B2. Systematické sdílení informací o službách pro efektivní fungování sítě
- B3. Analýza a projednání místních potřeb s aktéry ve Skutči
- B4. Aktivní spolupráce obcí jednotlivých stupňů v oblasti ochrany ohrožených dětí
- B5. Svépomocná profesní podpora aktérů místní sítě
- B6. Koordinace aktivit prevence rizikového chování u dětí a mládeže v ORP Chrudim
- B7. Koncepční řešení tématu dostupného bydlení v ORP Chrudim
- B8. Rozvoj podpory vzdělávání a pracovních příležitostí pro mladé osoby se ztíženým vstupem na trh práce
- B9. Personální posílení kapacit služeb místní sítě

C. Efektivní případová práce

C1. Dovednosti pro případovou práci

- C1.1. Schopnost včasné detekce ohrožených dětí a rodin*
- C1.2. Znalost zdrojů v síti, jejich kompetencí a dovednost jejich adekvátní volby*
- C1.3. Důsledná koordinace případové práce a aktivní využívání všech dostupných nástrojů ochrany práv dětí*

C2. Partnerství v případové práci

- C2.1. Větší zapojení dalších aktérů do případové práce*
- C2.2. Shoda na potřebách dítěte v případové práci*
- C2.3. Řešení tématu zodpovědnosti aktérů v případové práci v souvislosti s oznamovací povinností a ochranou oznamovatele*

C3. Jasné kompetence a pravidla případové práce

- C3.1. Vyjasnění kompetencí a potřeb mezi konkrétními aktéry*
- C3.2. Dva stupně koordinace případové práce (dítě není v §6 / dítě je v §6)*
- C3.3. Zpracování metodických postupů v jednotlivých tématech (včetně uvedení související legislativy)*

C4. Revize a rozvoj postupů v případové práci

- C4.1. Důsledná práce s rodinným systémem*
- C4.2. Vyhodnocování dopadu střídané péče na zdravý vývoj dítěte*
- C4.3. Řešení rodičovských sporů způsobem, který minimalizuje dopady situace na dítě*
- C4.4. Účinné využívání ústavní péče a podpora náhradní rodinné péče*
- C4.5. Akceptování názoru dítěte při ochraně jeho práv*
- C4.6. Práce s tématem motivace a zodpovědnosti klientů v síti*

D. Využití potenciálu škol pro ochranu práv dětí

D1. Vnitřní postupy a rozdělení kompetencí k účinné ochraně ohrožených dětí

D2. Rozvoj kompetencí personálu škol pro ochranu ohrožených dětí

D2.1. Znalost problematiky ohrožených dětí

D2.2. Schopnost včasné detekce ohrožených dětí a rodin

D2.3. Znalost zdrojů v síti, jejich kompetencí a dovednost jejich adekvátní volby

D2.4. Dovednost nekonfliktní komunikace s dítětem a rodiči

D2.5. Práce s tématem zodpovědnosti rodičů za vzdělávání dítěte

D3. Podpora dětí se sociálním znevýhodněním s ohledem na jejich vzdělávací potřeby

Zvolená témata síťování

Při tvorbě své strategie síťování jsem se rozhodl pro následující čtyři témata. Ta budou nyní hlavním předmětem mé činnosti. Jejich výběr zohledňuje jak míru jejich potenciálu pozitivně ovlivnit situaci cílové skupiny (ohrožených dětí a jejich rodin), tak i aktuálně probíhající procesy v místní síti služeb. Výběr jsem koordinoval s Odborem sociálních věcí Městského úřadu Chrudim, aby se předešlo duplicitě procesů a „přetěžování“ aktérů jejich zapojením do formální spolupráce.

Témata síťování

1. Dostupné zdroje odborné pomoci pro ohrožené děti a jejich rodiny v okrese Chrudim
2. Dostupné bydlení pro mladé dospělé a ohrožené rodiny s dětmi v ORP Chrudim
3. Ochrana dětí v opatrovnických řízeních ve správním obvodu Okresního soudu v Chrudimi
4. Rozvoj vnitřních procesů a nástrojů pomoci místních sítí služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny v okrese Chrudim